

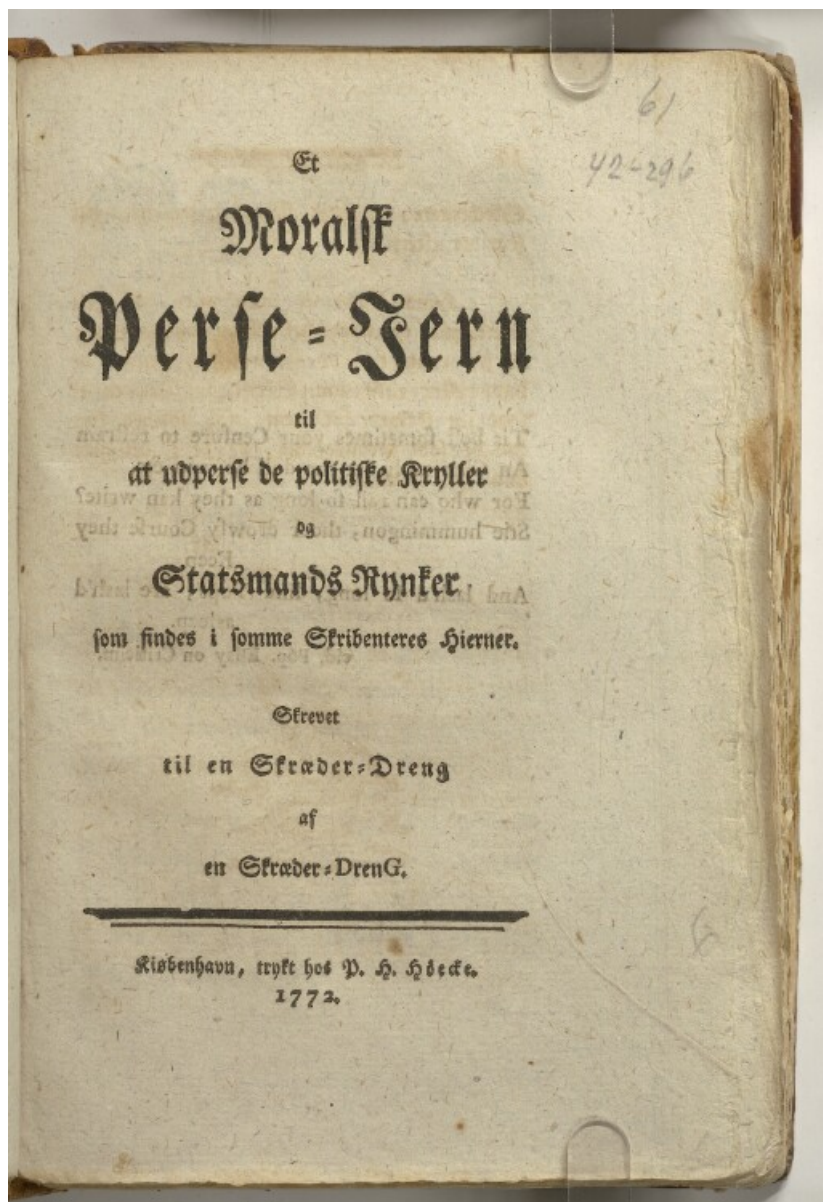
Titel: Et Moralsk Perse-Jern til at udperse de politiske Kryller og Statsmands Rynker som findes i somme Skribenteres Hierner. Skrevet til en Skræder-Dreng af en Skræder-DrenG.

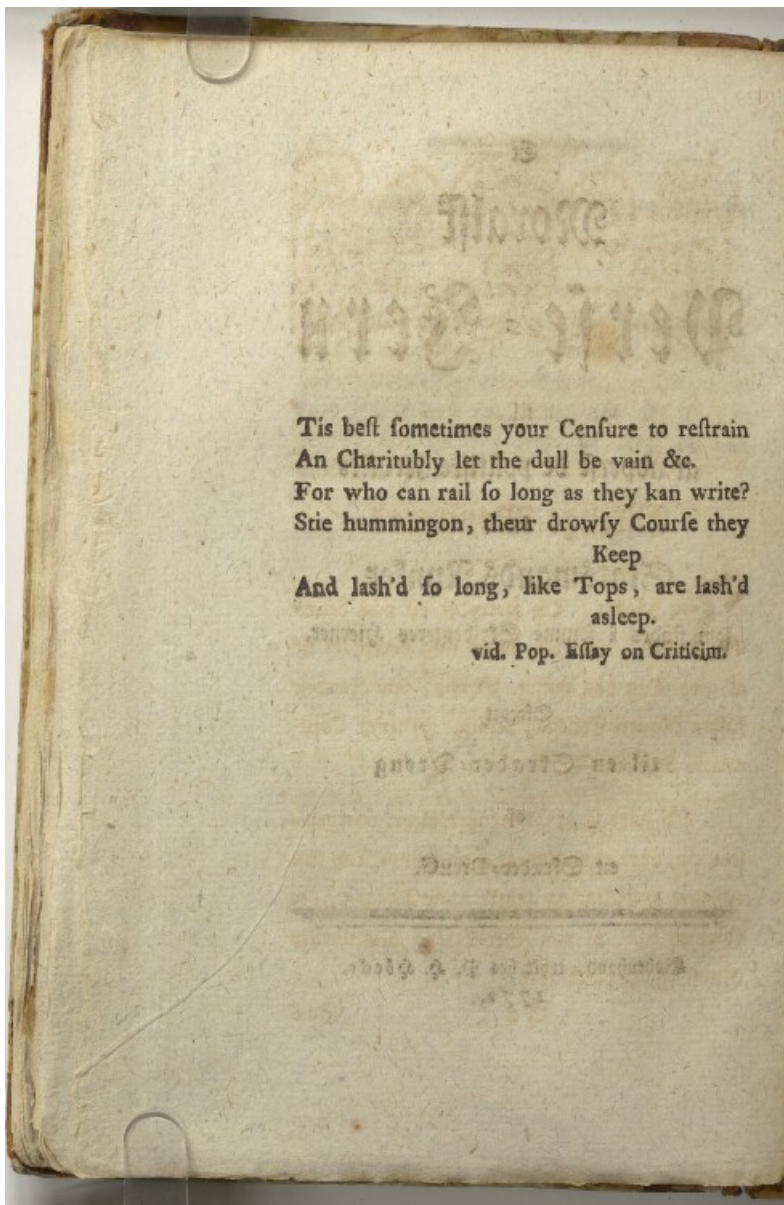
Citation: "Et Moralsk Perse-Jern til at udperse de politiske Kryller og Statsmands Rynker som findes i somme Skribenteres Hierner. Skrevet til en Skræder-Dreng af en Skræder-DrenG.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 17*, P. H. Høecke, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-2_017-shoot-workid2_017_006/facsimile.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 17

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

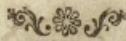
Elfselige Monfrere!

Jeg haaber, Du fortryder ey paa denne Titel, som jeg finder mig berettiget til at give Dig paa samme Grund, som Fanden kaldte Raven Collega, nemlig: propter Communia Studia. —

Vi have jo af Erfarenhed blevet overbevistede om, hvorledes man af et og samme Løyn kan tilfskiere adfskillige og ganske ulige Dragter, det kommer kun an paa Skraderens Opfindelses Kunst og Behændighed.

U 2

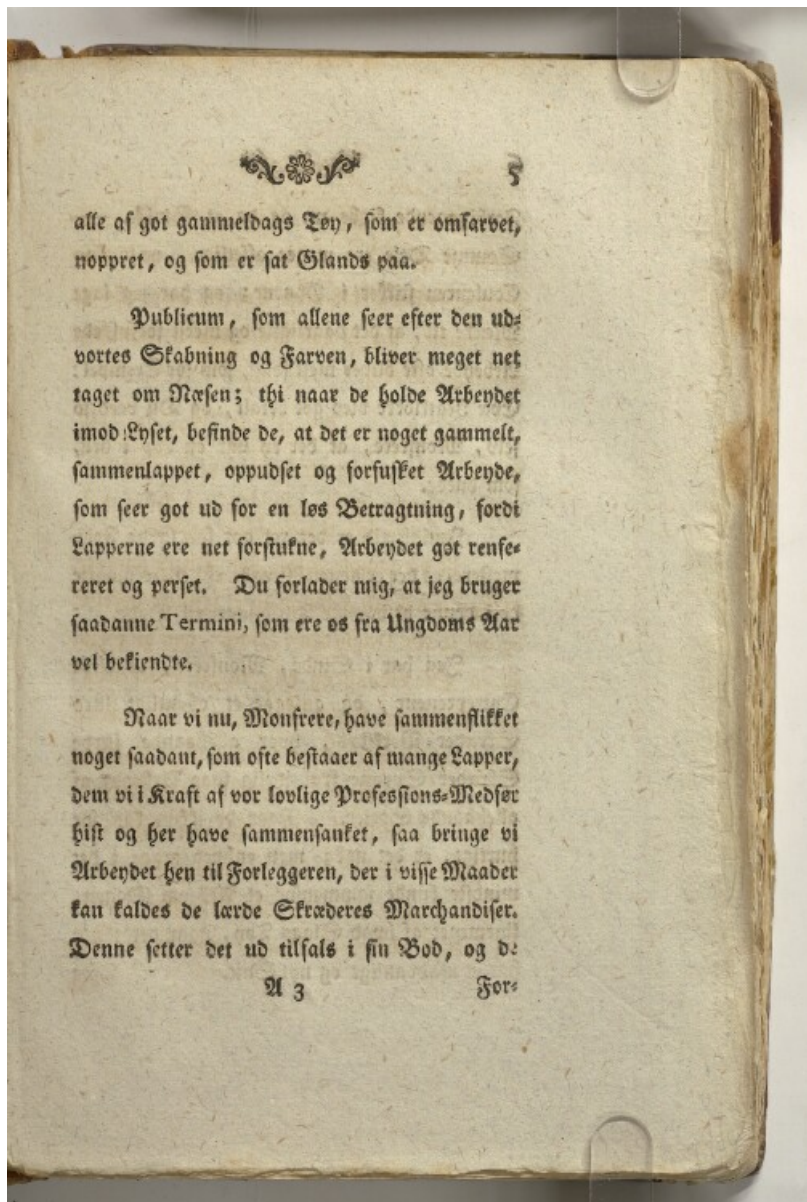
Saar

Saaledes er det en afgjort Sag, at de
Lærde af en og samme Materie danne adskillige
ulige Skrifter; lad være Løyer i dem alle er
det samme, saa er dog Snittet eller Facongen
ganske forskjellig.

Denne lærde Skræder-Kunst er det, som
skaffer os saa mange Skrifter i denne frugtbare
Alder, og ingenlunde vore Geniers Hurtighed.

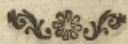
Uf det samme Stof, som Du, Monfrere,
danner et politisk, danner jeg et satyrisck Skrift:
og det er kun Uligheden i Snittet, som gier Dig
til en Statsmand og mig til en Satyrikus!
— Publicum kieber mange lærde Dragter af
et og samme Løy allene for den ulige Facong;
thi et seer ud som en oeconomisk Regne-Kappe;
et som en politisk Vest uden Jermer, besat med
statistiske Grundser; et som en moralsck Slenkiol,
knappet bagtil; et som en satyrisck Frakke; et som
en poetisk Arlequins Dragt; men de ere dog
alle

alle af got gammeldags Tey, som er omsarvet,
noppret, og som er sat Glands paa.

Publicum, som allene seer efter den uds
vortes Skabning og Farven, bliver meget net
taget om Næsen; thi naar de holde Arbejdet
imod Lyset, befinde de, at det er noget gammelt,
sammenlappet, oppudset og forfusket Arbejde,
som seer got ud for en løs Betragtning, fordi
Lapperne ere net forstufne, Arbejdet got renses
reret og perset. Du forlader mig, at jeg bruger
saadanne Termini, som ere os fra Ungdoms Aar
vel bekendte.

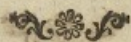
Naar vi nu, Monfrere, have sammensliffet
noget saadant, som ofte bestaaer af mange Lapper,
dem vi i Kraft af vor lovlige Professions-Medsor
hist og her have sammensanket, saa bringe vi
Arbejdet hen til Forleggeren, der i visse Maader
kan kaldes de lærde Skræderes Marchandiser.
Denne setter det ud tilfals i sin Bod, og de

Forbigaaende kŕobe nu og da et Stykke. —
Somme Dele ere megee affselige, naar kun
Couleuren stikker i Dnne; og har jeg lagt
Mærke til, at det daarligste og meest forfusede
Arbeyde ofte bliver mest solgt, som for Exempel:
Eve Natklokke blev got betalt, og Du veed jo
sels, Monfrere, at der ey var en Lap i den,
som duede.

Imidlertid er det ret got for lærde Frie-
mestere, at der er nogen Afstræk; thi ellers maatte
de i denne besværlige Tid hungre til Døde.

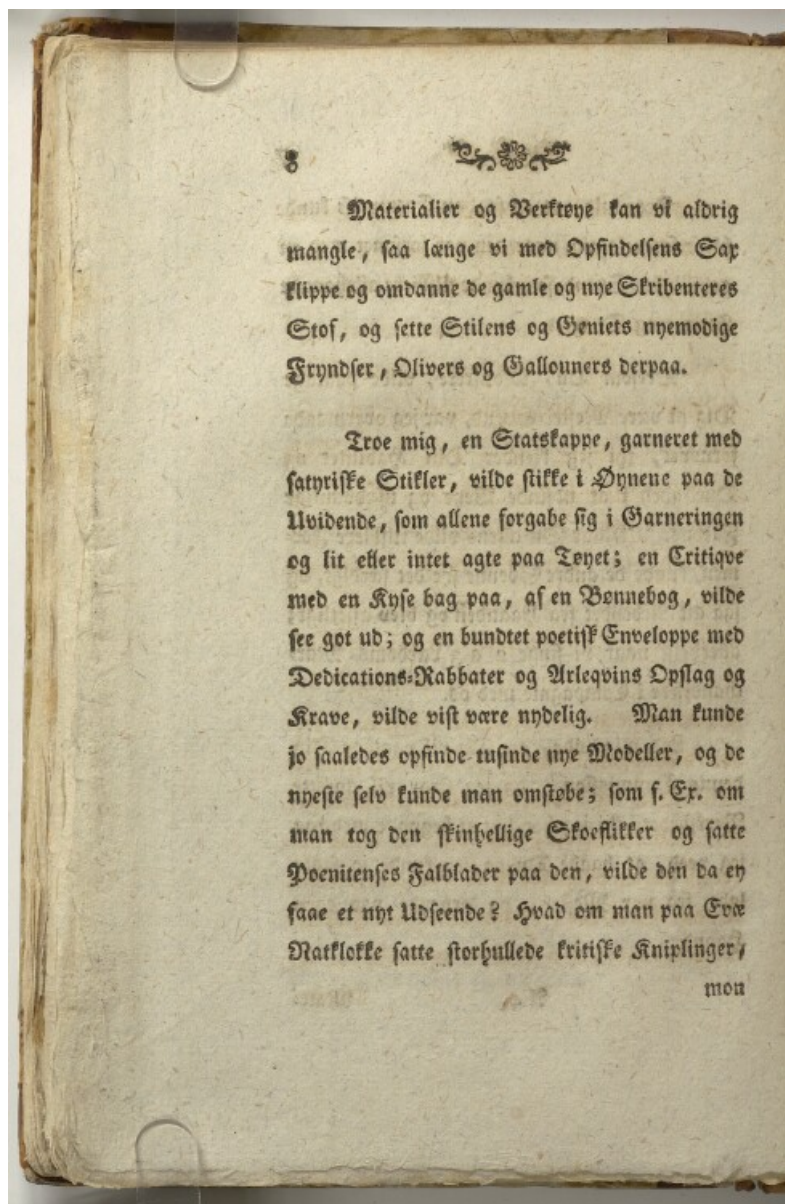
Jeg har i Sinde, Monfrere, at blive
Entrepreneur, og anlegge et offentligt lærde
Stræder-Bekstæd, hvor allehaande lærde
Stræder-Evenne skal idelig faae Arbejde af
allehaande Sorter. Naar de ikkun kan sje
hurtigt, er det nok; men enhver maae i det
mindste kunde sammensje et Ark om Dagen,
ligemeget af hvad Slags Tey, naar det ikkun
har et usædvanligt og nyt Snit. Troe

Troe mig, at en saadan Entreprise kunde blive fordeelagtig, naar den var forsynet med en god Mester-Svend, som kunde tilskiere allehaande Former og Dragter.

Derfom Du, Monsiere, vilde paatage Dig at være Mester-Svend, var jeg overmaade fornøjet, thi jeg kiender Din Habilitet og Duellighed i at udfinde Nye og usædvanlige Facons. Naar Du allene vilde tilskiere Formene, kunde de andre Sverne sje det særdigt, og saa gif Arbejdet fra Haanden og blev affælligt; allerhøjest naar vi finge 2 a 3 Lærdoms-Marchandisere i Compagnie med os.

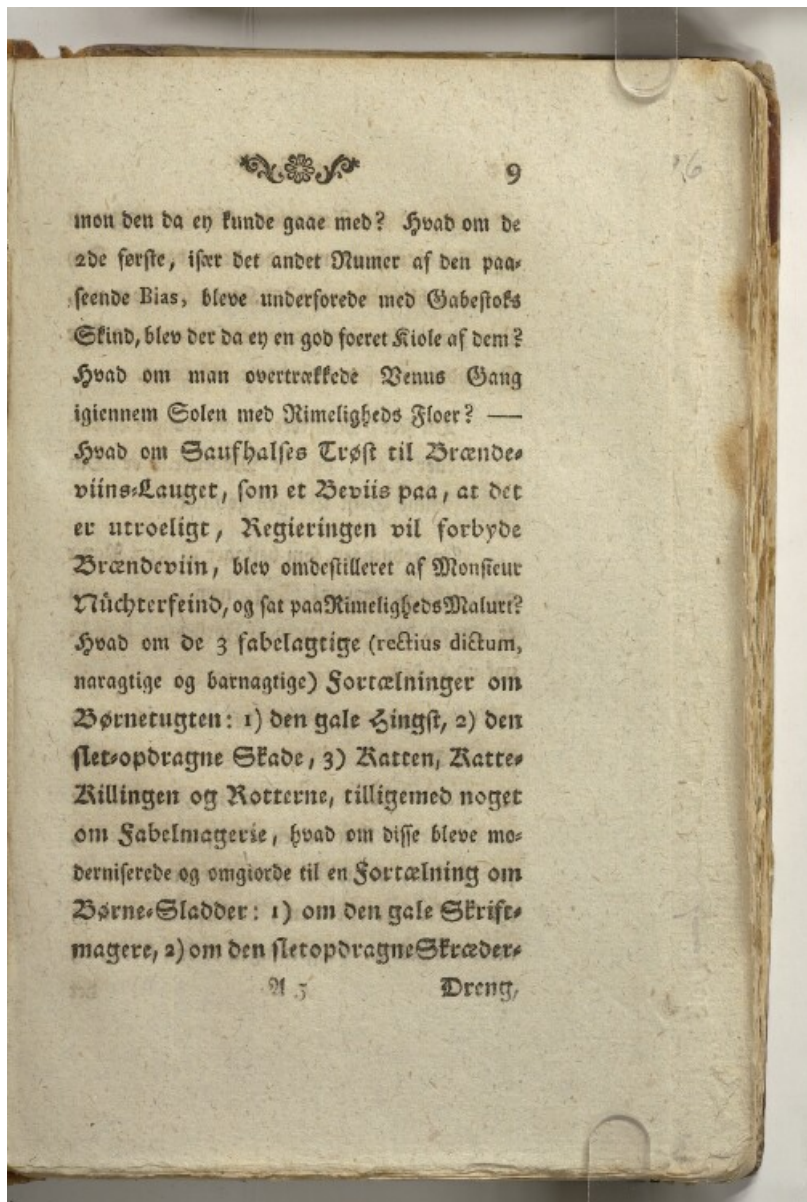
Lad mig vide, om Du vil paatage Dig denne Commission, da jeg strax vil anrette Verkstedet, thi jeg har lidt at begynde med, og jeg veed, at haade Du og jeg kunde jo sagte løbe fra vor Mester, og arbejds paa egen Haand.

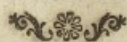
Materialier og Verktøye kan vi aldrig
mangle, saa længe vi med Opfindelsens Sag
Klippe og omdanne de gamle og nye Skribenteres
Stof, og sette Stilens og Geniets nyemodige
Fryndser, Olivens og Gallouners derpaa.

Troe mig, en Statskappe, garneret med
sathriske Stikler, vilde stikke i Øynene paa de
Uvidende, som allene forgabe sig i Garneringen
og lit eller intet agte paa Tøyet; en Critique
med en Kysse bag paa, af en Vennebog, vilde
see got ud; og en bundtet poetisk Enveloppe med
Dedications-Rabbater og Arlequins Opflag og
Krave, vilde vist være nydelig. Man kunde
jo saaledes opfinde tusinde nye Modeller, og de
nyeste selv kunde man omstøbe; som f. Ex. om
man tog den skindhellige Skoekilker og satte
Doenitensens Falblader paa den, vilde den da en
saae et nyt Udseende? Hvad om man paa Evæ
Natflokke satte storhullede kritiske Knipsinger,

mon

mon den da en kunde gaae med? Hvad om de
2de første, især det andet Nummer af den paa-
seende Bias, bleve undersøgte med Gabeftoks
Skind, blev der da en god foeret Kiøle af dem?
Hvad om man overtrakke Venus Gang
igiennem Solen med Nimmeligheds Floer? —
Hvad om Saufhalses Trøst til Brændes
viins-Lauget, som et Deviis paa, at det
er utroeligt, Regjeringen vil forbyde
Brændeviin, blev omdestilleret af Monsieur
Nüchterseind, og sat paa Nimmeligheds Naturl?
Hvad om de 3 sabelagtige (rectius dictum,
naragtige og barnagtige) Fortællinger om
Børnetugten: 1) den gale Singst, 2) den
sletopdragne Skade, 3) Katten, Kattes
Killingen og Kotterne, tilligemed noget
om Sabelmagerie, hvad om disse bleve mo-
derniserede og omgjorde til en Fortælling om
Børne-Sladder: 1) om den gale Skrifte-
mager, 2) om den sletopdragne Stræders
Dreng,

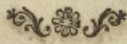

Dreng, 3) om Autoren, Afbigtmageren og Criticuffen: mon da dette ravgale Læg kunde blive til noget? Kort: jeg troer vist, man kunde blive hovedrige ved saadanne og flere Forandringer, som befordrede Afsetning.

Du seer, Monfrere, at vi mangle en paa Stof eller Læg, og for Modellerne er Din opfindsomme Geist Dorgen god nok.

Indredningen, som bestaaer af Pen, Papir og Bleg, er en smal Sag, men Udredningen er værre: dog, ved Hielp af Forleggere kom vi nok ud af den.

Betænk Dig en for lange, smek til og paatag Dig at være Mester: Svend paa dette Bærsted. Levebrødet er jo kiert, og Liderne ere knappe. Det vil en blive saa let herester, som forhen, at udlirke Forleggernes Dukater: thi Pokker fare efter dem, de blive alt mere og mere paaholdne. Afsetningen er kun liden, og
det

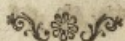
det kommer alt af Mangel paa nye og artige
Modeller.

Foruden Din Len og anden Fortieneste i
Accideneer og Smaasnit, som falde ved Tilskier-
ringen (Du forstaaer mig nok!) skal Du hvert
Aar saae i Tilleg en nye Klædning, som fortref-
selig skal perse Dit Legeme, og være giort af
det stærkeste og beste kritiske Stof, undersøeret
med satyriske Changent.

Men en eneste Ting, min sødeste Monstere,
mangler vort Bercksted, og det er et got og
dygtigt Perse-Jern.

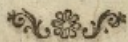
Du veed jo selv af Erfarenhed, min kiere
Broder, hvor mange politiske Kryller og Stats-
Kynker, der ligger paa endeel Skribenteres
Hierner; hvorledes mener Du vel, at man til
Gavn skal saae dem udpressede og glattede?
Løyet er heel vanskeligt at presse: er Jernet
for koldt nytter det ikke, og alt for høedt kan
det ey taales.

Jeg

Jeg vil paa min fere fer sye 4 Dofine
moralffe Knaphuller, end udpreffe en eneste
politiff Knufe; thi det hændet jo ofte naar man
udpreffer en, at der kan komme 3 a 4 i Steden.

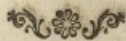
Det almindelige Perse-Jern hjælper ey,
thi det er euten for varmt eller for koldt. —
Jeg har længe studeret paa, af hvad Slags
Materie et saadant Jern skulde være. Endelig
har jeg konsuleret en lærd Smed, og han holdte
fore, at det var allertienligst, at man tog en
tredie Deel af det almindelige kritiffke Staal,
og de to Trediedele af Rosentornes Malm
og smeltede sammen; denne Composition holdte
han for meget god, af den Aarsag, at det kritiffke
Staal giver en hastig Heede, som er meget
brændende, men naar den fordeles eller ud-
breder sig i den Rosentornffke Malm, be-
holder den en jevn og vedvarende Heede; og den
er tienlig til saadan Persning, thi den er ey
for

for stærk, men er vedvarende; og den Tyngde
Perse-Jernet saar af denne Malm, klemmer
got og aldeles udslætter de politiske Kryller.
Han anserte mig til Exempel en Vermekaabe,
giort af det Tey, Philopatreas Junior,
paa hvilken der var en utallig Hoben politiske
Kryller. Han forsikrede mig, at det sædvanlige
Perse-Jern frugtede slet intet, men heller for-
væredde og formerede Kryllerne, men saasnart
Rosentornes Persen blev brugt, hialp det
utroeligt; og skönt det var det ravgaleste Tey
af Verden at perse, blev det dog omsider got;
thi saasom alle de politiske Kryller forbandt i
Antors Hieme, saa kom der ey heller flere
kryllede Vermekaaber.

Hvad mener Du, Monsiere, skulde vi
ey til vort Verksted anskaffe os et saadant
Perse-Jern?

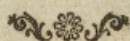
Det

Det var maaffee best vi segte Rosentorne
paa Haanden og formaae ham til, imod en billig
Belønning, at perse vores Arbejde.

Jeg udbeder Dine Tanker herom; og, i
Fald Du befinder det duefigt og tienligt til
Smeedet, vil jeg beserger, Dig tilsendt, et af
Rosentornes Perse-Jern. Men det vil jeg
i Forvejen erindre Dig, at Du legger Dig til
en Perse-Handske af got pleitumur merito:
Det Fey kaldes ellers paa Dauff: vi saae det,
vore Gierninger forskyldte!

Kiereste Broder! Jeg haaber Du er mig
takfkyldig for denne nye Opdagelse, som kan
befrie saavel Dit som mit Hoved fra mange
Kryller og Rynker, som have sine flemme Fel-
ger, og let kan sette os i Miscredit for vort
Arbejde; thi vore Colleger belee og bagtale os,
sigende, vi ere Zuffere.

Lad ey dette Brev komme for Mesters
Dyne; thi han kunde tage det med sig i en
Langs-Forsamling, og hvo veed, om vi kunde
blive straffede og maatte give noget i Løden.
Thi jeg har tidt hørt Aldermanden sige: at naar
Stræder-Drengene suakke frit, bør de have
Smek paa Snuden. — Af Din Broder og
Collega.

Sivert Stræder-DrenG.

